

بررسی هفت ساله از دعوی خطاهای دندانپزشکی در شهر مشهد، ایران

A Seven-Year Evaluation of Dental Malpractice Claims in City of Mashhad, Iran

Esmat Shahidi,
Seyed Hosein Hoseini Zarch,
Seyed Hadi Mousavi Mohammadi,
Mohammad Asadi,
Vahid Roshanravan

عصمت شهیدی^۱، سید حسین حسینی زارچ^۲، سید هادی موسوی محمدی^۱، محمد اسدی^۱،
وحید روشن روان^۳

^۱ سازمان نظام پزشکی مشهد

^۲ گروه رادیولوژی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
^۳ مرکز تحقیقات اعتیاد، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

نویسنده مسئول:

Seyed Hosein Hoseini Zarch, DD
E-mail: hoseinih@mums.ac.ir

دکتر سید حسین حسینی زارچ
استادیار رادیولوژی دهان و فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم
پزشکی مشهد، مشهد، ایران

ABSTRACT

Background: Considerable number of medical claims is annually submitted to the disciplinary court of Mashhad Medical Council (MMC) which a part of them are dental malpractice claims. The objective of this study was to analyze these dental claims.

Methods: This was a retrospective descriptive-analytical study on dental claims submitted to disciplinary court of MMC during 2006 to 2012. Data including gender of plaintiff, subject of claim, gender of defendant(s), defendants' field of expertise, the judgment of board of experts and the final verdict were entered into a predesigned checklist.

Results: During 7 years, 243 claims were submitted. Plaintiffs were women in 51% of cases, men in 41% of cases and legal entities in 8% of cases. Defendants were men in 81% cases and women in 19% of cases. Eighty-three percent of defendants were general practitioners, 15% were specialists and 2% were denture makers. According to the subject of claims, most were related to endodontic therapy (28%), complications of dental extraction (17%), restorative treatments (13%) and prosthodontics (11%). In 10% of cases, claims were about non-clinical issues including advertisement violations and occupational misbehavior. According to the judgment of board of experts, 52% of defendants were acquitted, 22% were sentenced of malpractice and in 12% of cases the plaintiff(s) acquiesced while 11% of cases were archived due to forbearance of the plaintiff. Among the 203 claims against general dentists, 48 cases (24%) and among the 36 claims against specialist dentists, 7 cases (19%) were sentenced of malpractice which were not significantly different ($P = 0.4$). Among the confirmed dental malpractices, most were related to endodontic therapy (30%).

Conclusion: Dentists should consider the possibility of occurring malpractices and to reduce its rate, they should update their professional knowledge and increase their information about legal and criminal issues of their job. Training about legal issues and ethics should be included in the curriculum of dentistry students.

Keywords: Dentistry; Endodontics; Malpractice; Medical council

چکیده

پیش‌زمینه: سالانه تعداد قابل توجهی از شکایات به دادسرای انتظامی سازمان نظام پزشکی مشهد ارائه می‌شود و قسمتی از آنها مربوط به دندانپزشکان است. هدف از مطالعه حاضر بررسی شکایات دندانپزشکی واصله به این نهاد می‌باشد.

روش‌ها: این مطالعه توصیفی-تحلیلی گذشته‌نگر بر روی پرونده شکایات دندانپزشکی ارائه شده به دادسرای انتظامی سازمان نظام پزشکی مشهد در طی سالهای ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۱ انجام شد. داده‌ها شامل جنس شاکی، موضوع شکایت، جنس متشاکي (متشاکيان)، تخصص متشاکي، نتیجه بررسی کارشناسی و آرای صادره در چک لیست‌ها جمع‌آوری گردیدند.

یافته‌ها: در طی ۷ سال، ۲۴۳ شکایات دندانپزشکی مطرح شده بود. شاکیان در ۵۱٪ موارد زن، ۴۱٪ مرد و ۸٪ نهادهای حقوقی بودند. متشاکيان شامل ۸۱٪ مرد و ۱۹٪ زن بودند. ۸۳٪ از متشاکيان دندانپزشک عمومی، ۱۵٪ متخصص و ۲٪ دندانساز بودند. بیشترین شکایات مربوط به درمان ریشه (۲۸٪)، عوارض کشیدن دندان (۱۷٪)، ترمیمی و زیبایی (۱۳٪) و پروتز (۱۱٪) بود. در ۱۰٪ از موارد نیز شکایات مربوط به موارد غیربالینی شامل تبلیغات خارج از ضابطه و سوء رفتار حرفه‌ای بود. نتیجه پرونده پس از بررسی هیأت کارشناسی، در ۵۲٪ موارد برائت متشاکي، ۲۲٪ قصور و ۱۲٪ کسب رضایت از بیمار بود در حالیکه در ۱۱٪ پرونده به علت عدم پیگیری شاکی بایگانی شد. از میان ۲۰۳ پرونده مربوط به دندانپزشکان عمومی، ۴۸ مورد (۲۴٪) و از ۳۶ پرونده مربوط به دندانپزشکان متخصص ۷ مورد (۱۹٪) قصور تشخیص داده شد که تفاوت معنی‌داری با یکدیگر نداشتند ($P = 0.4$). از میان قصورهای محرز شده، بیشترین مورد مربوط به درمان ریشه (۳۰٪) بود.

نتیجه‌گیری: دندانپزشکان باید نسبت به امکان وقوع تخلفات حرفه‌ای دقت کافی داشته باشند و برای کاهش امکان قصور، می‌بایست دانش حرفه‌ای خود را به‌روز کرده و اطلاعات خود در مورد مسائل حقوقی و کیفری حرفه‌شان افزایش دهند. آموزش مسائل قانونی و اخلاقی در برنامه آموزشی دانشجویان دندانپزشکی می‌بایست مورد توجه قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: دندانپزشکی؛ معالجه ریشه؛ قصور؛ سازمان نظام پزشکی

مقدمه

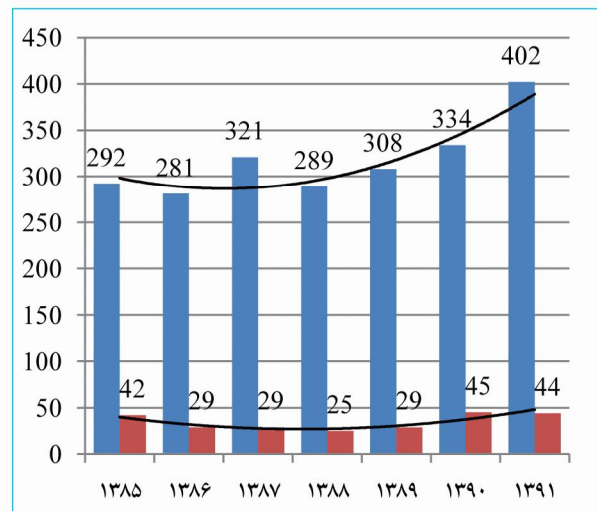
با افزایش آگاهی مردم از حقوق فردی خود در مقابل خطاهای پزشکی، شکایات از پزشکان و دندانپزشکان افزایش یافته است.^۱ قوانین یونان باستان، روم و نیز قوانین اروپا تا قرون وسطی به پزشکان در برابر مجازات عملکرد حرفه ای شان مصونیت می‌داده است.^۲ در قرون جدید، با بهبود روش‌های تشخیصی، معرفی داروهای مؤثرتر و تقویت و گسترش آموزش پزشکی، مسئولیت جامعه پزشکی افزایش یافته و نگاه مصونیت گرایانه به آنها کاهش یافته است. بیماران گهگاه از خدمات درمانی ارائه شده توسط دندانپزشکان ناراضی‌اند. در اکثر مواقع چنین اختلافاتی بین دندانپزشک و بیمار حل می‌شود اما در پاره‌ای از موارد به صورت شکایت به سازمان نظام پزشکی و پزشکی قانونی ارجاع می‌شود.^۲

قصور حرفه ای دندانپزشکی شامل آسیب به بیمار به علت اهمال در کار دندانپزشکی، ناتوانی در تشخیص یا درمان شرایط دهانی پرمخاطره و مشکوک، تأخیر در تشخیص یا درمان بیماریهای دهان و همچنین هرگونه سوءرفتار عمدی در حیطه‌ی حرفه‌ای دندانپزشکی تعریف می‌باشد.^{۱-۳} در ایران، امکان صدور ۳ نوع محکومیت به دنبال آسیب پزشکی وجود دارد که شامل محکومیت مدنی، تعقیب قضایی و محکومیت از سوی سازمان نظام پزشکی می‌شود. آرای صادر شده توسط هیأت انتظامی سازمان نظام پزشکی نیز شامل اخطار شفاهی، اخطار کتبی، تعلیق و یا لغو مجوز می‌باشد.^{۱،۲}

هدف از مطالعه حاضر بررسی شکایات دندانپزشکی واصله به دادسرای انتظامی سازمان نظام پزشکی مشهد است.

روش‌ها

این مطالعه توصیفی-تحلیلی گذشته‌نگر بر روی پرونده شکایات دندانپزشکی ارجاع شده به دادسرای انتظامی سازمان نظام پزشکی مشهد در طی سالهای ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۱ انجام شد. داده‌ها شامل جنس شاکی، موضوع شکایت، جنس متشاکی (متشاکیان)، تخصص و رشته متشاکیان و نوع رأی صادر شده در چک‌لیست طراحی شده ثبت

نمودار ۱. فراوانی کل شکایات و شکایات دندانپزشکی ارائه شده به دادسرای انتظامی سازمان نظام پزشکی مشهد طی سالهای ۱۳۸۵-۱۳۹۱

گردیدند. شاکی به افراد حقیقی یا حقوقی اطلاق می‌شود که شکایت خود را در دادسرای انتظامی سازمان نظام پزشکی طرح کرده بودند. متشاکیان دندانپزشکانی بودند که شکایت در مورد آنها مطرح شده بود. داده‌های جمع‌آوری شده در نرم‌افزار Microsoft Excel نسخه ۲۰۱۰ و SPSS نسخه ۱۱/۵ مورد آنالیز قرار گرفتند. برای بررسی ارتباط متغیرهای رتبه‌ای از آزمون chi square استفاده شده و سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

اطلاعات دموگرافیک

در طی سالهای ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۱، ۲۲۰۶ شکایت در سازمان نظام پزشکی مشهد به ثبت رسیده است. از این تعداد، ۲۴۳ (۱۱٪) مورد مربوط به شکایات دندانپزشکی می‌شود که بیشترین شکایات مربوط به سال ۱۳۹۰ و کمترین آن مربوط به سال ۱۳۸۸ بوده است (نمودار ۱). شاکیان در ۵۱٪ موارد زن، ۴۱٪ مرد و ۸٪ نهادهای حقوقی بودند. متشاکیان شامل ۸۱٪ مرد و ۱۹٪ زن بودند. ۸۳٪ از متشاکیان دارای مدرک دندانپزشکی عمومی، ۱۵٪ تخصص و ۲٪ دندانساز بودند (جدول ۱).

شکایات مطرح شده و آرای صادره

از میان ۲۴۳ شکایت دندانپزشکی مطرح‌شده بیشترین شکایات مربوط به درمان ریشه (۲۸٪)، عوارض کشیدن دندان (۱۷٪)، ترمیمی و زیبایی شامل مشکل در پرکردن دندان (۱۳٪) و پروتز (۱۱٪)

جدول ۱. جزئیات کلی شکایات دندانپزشکی در ۷ سال مورد

بررسی (n = 243)

خصوصیات	تعداد (%)
جنس شاکی	
مرد	۹۹ (۴۱)
زن	۱۳۴ (۵۱)
نهاد حقوقی	۱۰ (۸)
جنس متشاکی	
مرد	۱۹۶ (۸۱)
زن	۴۷ (۱۹)
مدرک تحصیلی متشاکی	
عمومی	۲۰۳ (۸۳)
متخصص	۳۶ (۱۵)
دندانساز	۴ (۲)
رأی صادره	
برائت	۱۲۸ (۵۲)
قصور	۵۵ (۲۲)
رضایت	۲۸ (۱۲)
بایگانی	۲۶ (۱۱)
در حال بررسی	۶ (۳)

بحث و نتیجه گیری

دندانپزشکان نیز مانند دیگر افراد متخصص هدفی جز بهبود کیفیت زندگی مردم ندارند. اما گاه ممکن است بدنیاال فعالیت‌های حرفه‌ای و درمانی آنها نتیجه‌ای نامطلوب رخ دهد که به شکایت در مراجع قانونی منجر شود. بر اساس مطالعه حاضر مشخص شد، دندانپزشکان مرد و دارای مدرک عمومی بیشتر مورد شکایت حرفه‌ای واقع می‌شوند. این مسئله می‌تواند به علت بیشتر بودن تعداد دندانپزشکان مرد نسبت به زن و همچنین بیشتر بودن تعداد دندانپزشکان عمومی باشد. همچنین نشان داده شد که درمان ریشه بیشترین تعداد شکایات ارائه شده به سازمان نظام پزشکی مشهد را به خود اختصاص می‌دهد.

تعداد شکایات ثبت شده از دندانپزشکان در سازمان نظام پزشکی مشهد به طور متوسط ۳۵ مورد در سال است. تا پایان سال ۱۳۹۱، ۱۳۵۳ دندانپزشک در سازمان نظام پزشکی مشهد عضویت داشته‌اند،^۴ که بر این اساس، سالانه ۳٪ از آنها درگیر این شکایات شده‌اند. در مطالعه حاضر، ۱۱٪ از کل شکایات ثبت شده در سازمان نظام پزشکی مشهد مربوط به دندانپزشکی بود و این میزان با ۲ مطالعه انجام شده در تهران (۴/۴ - ۹/۲٪) و همچنین مطالعه انجام شده در انگلستان (۱۰/۷٪) شباهت دارد.^{۲،۵،۶} اما در مطالعات انجام شده در عربستان (۲/۵٪) و ترکیه (۰/۹٪) نسبت بسیار کمتری از شکایات پزشکی مربوط به دندانپزشکان بود.^{۷،۸}

در مطالعه انجام شده توسط کیانی و همکاران، ۶۷٪ از متشاکیان حکم قصور دریافت کردند، در حالیکه در مطالعه کنونی، این حکم برای ۲۲٪ متشاکیان صادر شد. به علاوه، در آن مطالعه نسبت شاکیان مرد به زن بر خلاف مطالعه ما بیشتر بود. با این وجود، مشابه مطالعه حاضر، شکایت از دندانپزشکان مرد و دارای مدرک عمومی در مطالعه کیانی و همکاران بیشتر بود.^۲

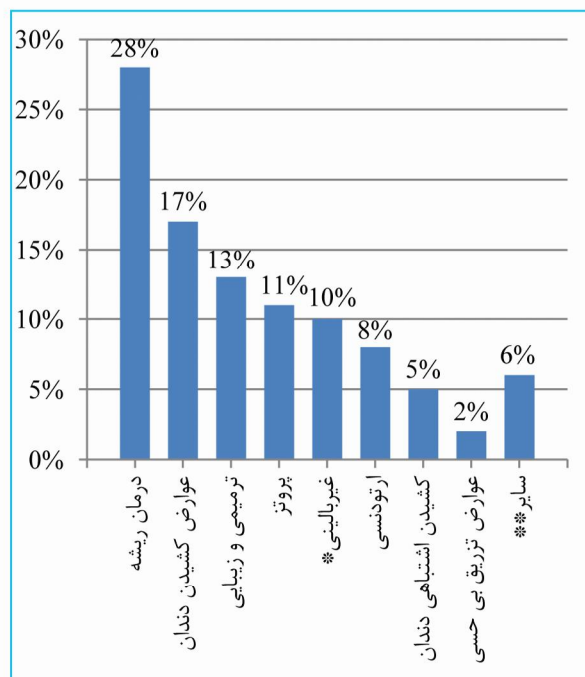
در مطالعه انجام شده در انگلستان، عوارض ناشی از درمان‌های ترمیمی و زیبایی (۵۷٪) بخش اعظم شکایات را به خود اختصاص دادند.^۶ در مطالعه میلگرام و همکاران در ایالات متحده آمریکا نیز جراحی دهان (۲۳٪)، پروتز (۲۰/۵٪) و درمان ریشه (۱۹/۱٪) بیشترین موارد شکایات را به خود اختصاص دادند.^۹ در مطالعه انجام شده توسط کیانی و همکاران در تهران، بیشترین شکایات مربوط به مشکلات پروتز (۲۸٪)، عوارض جراحی (۲۳/۵٪) و درمان ریشه (۱۷٪) بود.^۲ به طور مشابهی، در مطالعه انجام شده توسط هاشمی‌پور و همکاران در کرمان، شکایات مربوط به پروتز و جراحی‌های دهان بیشترین تعداد شکایات را شامل شدند.^{۱۰} در حالیکه در مطالعه حاضر، شکایات مربوط به درمان ریشه (۲۸٪)، عوارض جراحی (۱۷٪) و ترمیمی و زیبایی (۱۳٪) شایعترین بودند. رایج بودن شکایات مربوط به درمان ریشه در مطالعه حاضر و مطالعه تهران و بالاتر بودن حکم قصور در این مورد در مطالعه حاضر، لزوم افزایش آگاهی دندانپزشکان، آموزش علمی بیشتر در دانشگاه‌ها و برگزاری بازآموزی‌های دوره‌ای در این زمینه را مطرح می‌نماید.

مشابه مطالعه حاضر، در مطالعه انجام شده در تهران، نزدیک به ۵۰٪ از پرونده‌ها، حکم برائت دریافت کردند.^۲ اما در مطالعه تهران در مقایسه با مطالعه حاضر تعداد بسیار بیشتری از شکایات مربوط به موارد غیربالیینی (۳۳٪ در مقابل ۱۱٪) بود.^۲ تبلیغات خارج از

بود (نمودار ۲). در ۱۰٪ از موارد نیز شکایات‌ها مربوط به موارد غیربالیینی شامل تبلیغات خارج از ضابطه و سوءرفتارهای حرفه‌ای بود. بر اساس بررسی هیأت کارشناسی؛ ۵۲٪ از متشاکیان، حکم برائت دریافت کردند و ۲۲٪ مقصر شناخته شدند. همچنین در ۱۲٪ از پرونده‌ها از بیمار رضایت اخذ شد و ۱۱٪ از پرونده‌ها به علت عدم پیگیری شاکی بایگانی شد. حکم متشاکیان در مواردی که مقصر شناخته شدند در ۱۷٪ موارد تذکر شفاهی، در ۲۶٪ تذکر کتبی با درج در پرونده و در ۵۷٪ تذکر کتبی با درج در پرونده به همراه نصب در تابلو اعلانات بود.

آنالیز پارامترها

نتیجه بررسی هیأت کارشناسی در ۴۸ مورد (۲۴٪) از ۲۰۳ پرونده مربوط به دندانپزشکان عمومی و ۷ مورد (۱۹٪) از ۳۶ پرونده مربوط به دندانپزشکان متخصص، قصور بود که تفاوت معنی‌داری با یکدیگر نداشتند ($P = ۰/۴$). از میان ۵۵ قصور محرز شده، ۱۷ مورد (۳۰٪) مربوط به درمان ریشه، ۹ مورد (۱۶٪) مربوط به عوارض کشیدن دندان، ۹ مورد (۱۶٪) مربوط به ترمیمی و زیبایی، ۸ مورد مربوط به پروتز (۱۵٪)، ۵ مورد (۹٪) مربوط به کشیدن دندان اشتباهی، ۳ مورد (۵٪) مربوط به ارتودنسی و مابقی (۱۰٪) مربوط به سایر دلایل بود که از لحاظ آماری تفاوت معنی‌داری نداشتند ($P = ۰/۷$).

نمودار ۲. موضوع شکایات ارائه شده به دادسرای انتظامی سازمان نظام پزشکی مشهد طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۱ (n = ۲۴۳)

* به ترتیب فراوانی: تبلیغات خارج از ضابطه، درمان بدون کسب رضایت آگاهانه، سوءرفتار (عدم رعایت اخلاق)، دخالت منشی یا فرد فاقد صلاحیت در امر درمان، دریافت هزینه خارج از تعرفه
** به ترتیب فراوانی: ایمپلنت، روکش دندان، عوارض جراحی فک، جراحی لب بیمار، اعمال زیبایی صورت، افتادن سرسوزن در حلق بیمار، بیماری‌های غدد دهان

اطلاع رسانی بیشتر در این زمینه به کاهش این شکایات منجر خواهد شد. در مجموع، دندانپزشکان باید نسبت به امکان وقوع تخلفات حرفه‌ای دقت کافی داشته باشند و لازم است برای کاهش امکان قصور، دانش حرفه‌ای خود را به‌روز کرده و اطلاعات خود در مورد مسائل حقوقی و کیفی حرفه‌شان افزایش دهند. آموزش مسائل قانونی و اخلاقی در برنامه آموزشی دانشجویان دندان پزشکی می‌بایست مورد توجه قرار گیرد.

سپاسگزاری

از دبیرخانه مجله سازمان نظام پزشکی مشهد به واسطه همکاری علمی در تهیه این مقاله تشکر می‌شود.

تضاد منافع: ندارد

ضابطه، یکی از شکایات رایج دندانپزشکان در ایران است. گسترش رسانه‌های مکتوب و الکترونیکی به اطلاع‌رسانی تبلیغاتی در مورد فعالیت‌های درمانی کمک کرده است. برای جلوگیری از تخلفات در این زمینه آموزش جامعه پزشکی و همچنین توجه به نقش کمیسیون تبلیغات سازمان نظام پزشکی ضروری است. کمیسیون تبلیغات این سازمان با فراهم آوردن فرصت برابر برای تمام اعضای جامعه پزشکی، بر روی تبلیغاتی که از سوی اعضا برای چاپ در نشریات و رسانه‌ها ارائه می‌شوند، نظارت داشته و مجوز صادر می‌کند. عدم کسب مجوز آگهی از سوی کمیسیون تبلیغات و انتشار آن در رسانه‌ها به منزله تخلف محسوب خواهد شد. یکی دیگر از شکایات غیربالیینی مهم، درمان بدون کسب رضایت آگاهانه از بیماران بود. کسب رضایت آگاهانه پیش از اعمال جراحی دهان و دندان یکی از ضروریات است.^{۱۱} آموزش دندانپزشکان و

لطفاً به این مقاله از ۱ تا ۲۰ امتیاز دهید.

کد این مقاله: ۶۳۰۲

شماره پیامک مجله: ۳۰۰۷۸۳۸

نحوه امتیازدهی: امتیاز-شماره مقاله

نمونه صحیح امتیازدهی (چنانچه امتیاز شما ۲۰ باشد): ۲۰-۶۳۰۲

References:

- Derakhshan M, Zamanzadeh H, Asadi M. Evaluation of Claims Submitted To Disciplinary Court of Medical Council of Mashhad. J Mashhad Med Counc. 2013;17(1):14-6.
- Kiani M, Sheikhzadi A. A five-year survey for dental malpractice claims in Tehran, Iran. J Forensic Leg Med. 2009;16(2):76-82.
- Conrad DA, Whitney C, Milgrom P, O'Hara D, Ammons R, Fiset L, et al. Malpractice premiums in 1992: results of a national survey of dentists. J Am Dent Assoc. 1995;126(7):1045-56.
- Afshari R. Analysis of the Votes in the 6th Election of Board of Directors of Mashhad Medical Council in 2013. J Mashhad Med Counc. 2013;17(1):26-9.
- Nobakht-Haghighi A, Zali MR, Mahdavi MS, Nowroozi A. Malpractice Claims: A Preliminary Study in Tehran. Arch Iran Med 2002;5(1):52-3.
- Mellor AC, Milgrom P. Prevalence of complaints by patients against general dental practitioners in greater Manchester. Br Dent J. 1995;178(7):249-53.
- Henary BY, Al-Yahia OA, Al-Gabbany SA, Al-Kharaz SM. Epidemiology of medico-legal litigations and related medical errors in Central and Northern Saudi Arabia. A retrospective prevalence study. Saudi Med J 2012;33(7):768-75.
- Ozdemir MH, Saracoglu A, Ozdemir AU, Ergonen AT. Dental malpractice cases in Turkey during 1991-2000. J Clin Forensic Med. 2005;12(3):137-42.
- Milgrom P, Fiset L, Whitney C, Conrad D, Cullen T, O'Hara D. Malpractice claims during 1988-1992: a national survey of dentists. J Am Dent Assoc. 1994;125(4):462-9.
- Hashemipour MA, Movahedi Pour F, Lotfi S, Gandjalikhan Nassab AH, Rahro M, Memaran Dadgar M. Evaluation of dental malpractice cases in Kerman province (2000-2011). J Forensic Leg Med. 2013;20(7):933-8.
- Doyal L, Cannell H. Informed consent and the practice of good dentistry. Br Dent J. 1995;178(12):454-60.